

V

Hoe groeit ijzer in een heuvel?

(jouw stem is er niet meer om het uit te leggen)

Ik ben nog maar op de heenweg en daar groeit al een man uit het dak, tuimelraam met groengebloemde gordijn scheef achter zich, vanaf zijn onderbuik groeit hij, wit hemd dat zijn schouders vrijlaat; in zijn hand een sigaret. Om een of andere reden kan de trein het station nog niet in - verbazingwekkender zou zijn als we vlekkeloos binnen zouden rijden met al deze draden en katrollen die in het wilde weg in de lucht hangen en met dit schuddende rijden tot nog toe alsof de wissels in dit land vele graden scherper liggen. De man kijkt uit vanaf vierhoog, misschien ziet hij ook deze trein maar wat voor speciaals zou er aan te zien zijn, rustig brengt hij de witte sigaret naar zijn mond. De trein zet zich in beweging, naar binnen getrokken buik nu ik je weer zal zien, platte vlakke buik, alle vet en overtolligs naar binnen gezogen en in een oogwenk verbrand, zoiets als mijn dochter na een nacht housen zegt te hebben.

Ik sta voor het station en naast de open sportwagen wacht een vrouw, haar gezicht op de stroom treinreizigers gericht. Ze is niet opgemaakt en ze draagt geen sjaal om haar hoofd, meisjesachtig lichaam met rok en paardenstaart; na een minuut of tien glimlacht ze naar mij. Studerende zoon komt voor het weekend thuis en omhelst haar vluchtig, flikkert de koffer op de achterbank en be- duidt dat hij nog even geld moet halen, daar staat ze weer en trekt haar schouders licht op als haar blik de mijne kruist. Ik stel me feestjes voor waar mannen met haar spreken en met haar dansen en gek op haar worden, het is haar onverstoorbaarheid en dan let ik weer op de toestromende auto's maar daar is geen beginnen aan, vanuit drie straten komen ze rijen dik. Ik beperk me tot de enkelen die zich losmaken en het plein op komen rijden en dan kom je van de andere kant, ik zie je in mijn ooghoek, je komt langs de zijkant van het station aangelopen. Net vóór je het gebouw binnengaat ben ik bij je. Jouw lippen raken mijn wang.

'Kom mee naar de auto,' zeg je, 'want die mag daar niet staan.'

'Ik stond te wachten,' zeg ik 'en dacht jouw auto te zien en ik wilde al van de stoep af stappen toen ik zag dat de bestuurder zo'n dik hoofd had,' - met mijn vrije hand wijs ik aan hóe dik - 'dat jij dat niet kon zijn.'

'O nee?' zeg je lachend en dat je toch uit had kunnen dijen in de afgelopen maanden, hoeveel?

'Zestien weken en een dag om precies te zijn,' zeg ik.

In welk land kan het gebeuren dat een man aan de keukentafel zit - over jouw buurman vertel je, terwijl je in het stadsverkeer rijdt - het hoofd steunend in zijn hand, twaalf uur was het al en hij had zijn koffie nog onaangeroerd voor zich staan.

'Wat is er?' had je gevraagd toen je binnenkwam.

""Boudewijn is dood,"" had de buurman gezegd en hij was drie dagen depressief gebleven.

'Het is omdat ze van dezelfde leeftijd zijn,' zeg je.

'Misschien,' zeg ik en dat ik beelden op tv heb gezien en dat bij ons zoiets ondenkbaar zou zijn.

'Koele noorderlingen?' vraag je.

Land zonder bedtijd ook, op de citadelmuur zitten gastarbeidersfamilies, hun kinderen spelen voor de dikke omranding. De ouders kijken uit over Namur of kijken ze niet maar zitten ze daar, de citadelmuur is breed genoeg, standbeelden tegen een schemerende lucht of denk ik alleen maar

aan een standbeeld omdat mijn landgenoten per definitie luidruchtig zouden zijn? Achter hun gestalten is de lucht dieporanje en honderdtachtig graden verder is de lucht zoiets als grijs net boven de stad en blauw naar boven toe en vóór deze kleuren is een fluweelachtige stof gespannen. Hoe verschillend de avond is van de morgen zeg je en dat terwijl de zon precies onder dezelfde hoek schijnt.

'Hoe bedoel je?' vraag ik.

'De morgenlucht is actief,' zeg je 'en die van de avond straalt rust uit. Zullen we zó verder naar boven gaan?'

'Ja goed.' Als een trapezewerker loop je omhoog maar ik ga op handen en voeten en kijk alleen vlak voor me en nu heb ik geen steun meer van boomwortels noch van keien en gaat het zandpad glad en steil omhoog, ik hurk neer.

'Moet ik komen?' vraag je van boven.

'Ja.'

Je komt en ik ga aan je hand en op elk stukje plateau zien we weer nieuwe grijze muren van het fort waar klimop langs afhangt en berkjes uit omhoog proberen te groeien; op de daken ligt gras.

'Het grootste fort van Europa,' zeg je.

'Het is een organisch geheel met de heuvel,' zeg ik en ik ben blij dat ik mijn lichaam weer op de voeten kan laten rusten en als we helemaal boven zijn branden in de stad de lantaarns.

'Zie je daar de Sambre?' Nee ik zie alleen de Maas.

'Daar bij de lichten van die boot,' zeg je.

'Ja nu zie ik het.' Bewegende slinger van lampen van de ene kant van de boot naar de andere en daar vlak achter komen beide rivieren bij elkaar.

'Kom, we gaan verder.' Bij de kleine vierkante gaten in de muur buk ik me en doe of ik schiet en jij lacht, geen imposante torens hier die vanuit de verte zouden duiden op een fort; door de natuur ontblote stukken helling zou ik hebben gedacht.

We zitten op een plein dichtbij de boot en nog steeds zijn er kleine kinderen niet naar bed en na het Mexicaanse poncho orkest in het te kleine restaurant klinkt het mondogel van de zwerver weldadig en jij bent de enige die een munt in de asbak stopt waar hij mee rondgaat, uitgeklopte asbak maar niet uitgewassen en dan komt de eigenaar naar buiten en jaagt de zwerver weg.

Vraag me niet hoe we vrijen maar de plank boven ons bed zit in de weg, we gaan andersom liggen.

Planche au dessus du lit - 'Wat is lastig in het Frans?' vraag ik. 'Importun, vrouwelijk importune.' - est importune schrijf ik op het klachtenpapiertje de volgende morgen en in de beide negentig graden spiegels zie ik mijn schonkige heupen, wel was ik mijn gezicht en was ik me tussen mijn benen heel precies, niet was ik me onder m'n oksels aangezien mijn hoofdharen net geknipt zijn en ik die dus niet onder de neus kan brengen om jou te ruiken, intussen neem jij een douche want daar houd je van en je zult je vrouw weer zien vandaag en een gewone croissant neem ik en jij een chocolade en ik twee koffie en jij één en c'est bon dat ik het ontbijt betaal.

We koersen weer naar het noorden, nee Namur is niet zo groot, we zijn er al weer uit, Luik en Charleroi zijn veel groter en toch is Namur de hoofdstad van Wallonië.

'Waarom?' vraag ik.

'Omdat de beide steden het elkaar niet gunden en omdat Namur centraal ligt.'

'Bij ons zeggen we: als twee honden vechten om een been gaat de derde ermee heen.'

'Ja in het Frans hebben we ook zo'n spreekwoord en Jean de la Fontaine schreef het in .. hoe zeg je dat: fables?'

'Fabels.' Nú kan ik jou nog aanraken en ik raak je aan als we langs de Maas stroomafwaarts rijden, hellingen achter de fabrieken.

'Ik ben echt in het buitenland,' zeg ik en jij lacht en dan dwing ik m'n hoofd zich van jou af te wenden, naar rechts te bewegen en naar links en voorbij de volgende stad slaan we een zijweg in, helling met bossen die zich ineens openen en zicht geven op weilanden met scheve fruitbomen opzij van de boerderij, maar de vrouw die in het gras loopt te zoeken, is vér van de afgevallen appels en peren,

'Paddestoelen,' zeg je, je hebt haar ook gezien.

'Paddestoelen? Zijn we soms in Rusland?' vraag ik; ze is niet meer te zien, maar ik zie nog voor me hoe de oude vrouw de twee punten van haar schort vasthoudt en wat ze vindt draagt ze mee ter hoogte van haar buik en rechts in de diepte zie ik water dat over stenen murmelt en dan weer

buigt de beek af en loopt nu weer langs de weg en daar staat een fabriek met tussen de vele gebouwen een kerkje.

'Een fabriekskerk?'

'Nee.' Eerst was er een kerk en een fabriekje, als zo velen hier in de streek: ijzerfabriekjes op waterkracht en daarna werd hier ook steenkool gevonden en kwamen hier kleine mijnen en toen in de achttiende eeuw de stoommachine werd uitgevonden stookten ze deze met steenkool - het dringt ineens tot me door wat een stoommachine is: kokend water verdampt en neemt meer ruimte in en kan iets doen bewegen, verdomd - en zo was hier een logische combinatie van mijnen en ijzerfabriekjes, kleine waar circa tien mensen werkten tot halverwege de vorige eeuw toen de grote de kleinen opkochten en dan krijg je zoiets als daarnet, maar de meeste industrie verplaatste zich naar Luik.

'Ik begreep ineens de stoommachine,' zeg ik en we komen op een soort plateau met een kasteel, je parkeert de auto, er is nog tijd om te wandelen, bij dit kasteel hebben ze voor het eerst water omhoog laten lopen en toen de tuinen van Versailles werden aangelegd hebben ze iemand van hier laten komen, ik pak vaker jouw hand dan jij de mijne en dan weer geef ik je een kleine kus in de nek, zo zijn vrouwen, ze twijfelen altijd zowel zijn vrouw als ik en we gaan zitten op een helling met tijm en rozemarijn en kijken uit over de andere helling en daartussen in de diepte zijn weilanden en loopt een kanaaltje.

'Daar gaat het drinkwater voor Brussel,' zeg je. 'Hoofdstad van de EEG maar het slechtste water van heel Europa.'

'O dus van beide hellingen vangen ze het water op of zakt het ook via de grond in het kanaal?' Ook door de grond en de weilanden mogen niet bemest worden, een buizerd wordt gepest door twee kraaien en de geur van gemaaid gras zweeft omhoog en geuren van tijm en rozemarijn.

'Ik moet nog iets oplossen,' zeg ik.

'Wat?' vraag je.

'Waarom staan hier alleen maar paarse en blauwpaarse bloemen en thuis alleen maar gele; ik fietste naar mijn dochter en ik wilde een bos voor haar plukken en toen viel me dat op.'

'Is het geen toeval?' zeg jij.

'Nee.' Er is een verklaring maar welke? We moeten weer opstappen en hier ben ik niet bang, hoewel naast dit paadje een afgrond begint.

Als ballonnen stijgt damp op uit de drie witte schoorstenen - breed van onderen, dan slanker en dan weer breed - en rijgen zich aaneen tot wolkenlangen.

'Wolkenfabriek,' zeg je terwijl je in die richting knikt en dat acht kilometer daarachter jouw atelier ligt en waar jullie wonen is dan nog een kwartier rijden.

'Dus als er een ongeluk gebeurt....' zeg ik.

'Ja dan mogen wij niet weg,' zeg jij, 'want dan zijn we besmet, dan wonen we in een reservaat, eerst waren het kleine smalle pijpen maar de mensen hier in de vallei klaagden en toen hebben ze deze gebouwd: breder en zo hoog dat ze boven de helling uit komen, 's nachts branden er zwaailichten voor de vliegtuigen dus als ik lang doorschilder en suf naar huis rijd hoef ik niet te verdwalen.'

'Zo kun je zien hoe wolken ontstaan,' wijs ik. 'Een massa waterdamp die in drogere lucht terechtkomt en dan neemt de wind het mee.'

'Het komt wel eens voor dat er bijna geen wind is,' zeg je 'en dat het rondom de schoorstenen gaat regenen.'

Afscheid nemen kan ik beter alvast doen bij een rood stoplicht: gordel los en m'n hoofd vóór dat van jou en mijn lippen tegen jouw wang, geen woord zeggen, terug in mijn stoel en de gordel vastmaken en vandaag zijn er drie stoplichten rood, op het station enkele kleine kusjes - altijd wil ik nog een laatste - en dan stap ik uit en blijf kijken tot je wegrijdt, nooit kijk je achterom want het is hier een gekrioel van auto's maar al was jij de enige die hier reed dan zou je het nog niet doen, hier sta ik dan, ik pak mijn tas en kijk op de klok: drie kwartier nog, ik koop een sjaaltje voor mijn dochters haren en een chocoladecroissant - ze vouwen een pil chocolade tussen het deeg zie ik, verrek - en steek de straat over naar de plastic stoelen onder de luifel. 'Un café s'il vous plait.' Nog geen twaalf uur is het en in dit land zitten vader en zoon naast mij aan het bier en moeder en schoondochter tegenover hen aan de witte wijn en als de glazen leeg zijn is de rode Fiat half op de stoeprand van hen, ze hoeven maar enkele stappen te doen, vader en zoon voorin? nee vader en moeder voorin en het jonge stel achterin, voorgloeien en dan het zware krachtige geluid van een diesel, diesel diesel diesel, diesel om te verbranden maar wat? ook water dat uitzet? nee lucht geloof ik, lucht in de cilinders, verhitte lucht zet uit en wil ergens naar toe en doet de

kleppen bewegen, maar waarom vonden ze geen luchtmachine uit ten tijde van de stoommachine? jouw stem is er niet meer om het uit te leggen, overdwars lag ik na het vrijen, m'n hoofd op jouw onderbuik. De haren achter op mijn hoofd moeten nog de geur hebben van je geslacht maar ze zijn te kort, ik moet eerst met de wind meebewegen in verschillende richtingen tot de geur precies mijn neus bereikt, je sliep al dacht ik en ik nestelde me nog beter: het hoofd precies in die zachte kom waar de ribben eindigen en de heup begint maar misschien sliep je toch maar half want je legde de hand op mijn voorhoofd.

'Madam do you know what time the stores close?'

'No I'm not from here.' Ze lopen door en spreken Italiaans, net twintig lijken ze me en ze besluiten het binnen aan de ober te gaan vragen.

Het glooiende dak van het perron houdt de zon tegen, ik loop tot waar het dak eindigt en waar een karretje staat, niet zo een van opgeklapt metaal dat scheef loopt zoals in ons land maar een kar van hout, felgeel geschilderde uitnodiging om te gaan zitten en mijn handen halen de croissant uit het rugzakje en brengen deze naar de mond, honger heb ik niet en mijn mond proeft de goedkope margarine die in het deeg gebruikt is, ik zou de rest weg kunnen gooien maar mijn tanden nemen een nieuwe hap tot de croissant op is, moeilijk verteerbare deegbal in mijn lichaam en op de stationsklok gaat het als volgt: als de dunrode secondewijzer bij de twaalf is wacht hij twee keer zo lang als bij de minutenstreepjes zodat de grote zwarte wijzer de tijd krijgt om te verspringen, hoe lang moet de dunne wijzer de adem inhouden als de kleine bij elk heel uur verspringt, maar daar zal ik niet bij kunnen zijn, twaalf voor het hele uur vertrekt de trein naar mijn land.

De trein rolt binnen en mij voorbij en jij - allang thuis nu - hangt om me heen zodat ik met lome passen over het perron loop, de beste plekken zijn allang bezet door tieners met rugzakken die een kamp overleefd hebben, achteruit en naast het gangpad is nog plaats, vervelende plek maar vandaag maakt niets me uit, jij hangt om me heen en de blikken van de kinderen deren me niet, we zouden net zo goed steeds in het pikkedonker kunnen rijden zoals nu onder de Maas door, jodelende medepassagiers tot het daglicht weer achter de ruiten met zandstippen verschijnt, mijn handen liggen in kommen op de bovenbenen, zijn de lichamen in dit land anders gebouwd? geen enigszins scheef aflopende rugleuning die uitnodigt om te gaan hangen, ik duw m'n voeten in de

grond zodat ik precies in de hoek van negentig graden zit en recht mijn rug tegen de leuning, ander verschil is de korte zitting, veel te kort voor ons noorderlingen en achter de zandstippen weerspiegelt de Maas zoiets als een lucht van turkoois en achter de fabrieken beginnen de heuvels - hoe groeit ijzer in een heuvel?

'Wat is een stad zonder rivier?' zei jij maar wat ís een rivier eigenlijk? bedding met water, uitgesleten door het voorafgaande water, het eerste water heeft zich een weg moeten zoeken, brede Maas hier en dat een rivier iets is dat altijd beweegt zei jij en van elders komt en naar elders gaat. 'Dat geldt ook voor de wind,' mompelde ik, je hangt om mij heen, net boven mijn sleutelbeen staat een afdruk waar je grommend verbleef en daarna legde je jouw lichaam om mijn rechterzij, een hoge boot gaat stroomafwaarts, koepel ruimte om me heen ben je die de tienerstemmen dempt en het dringt tot me door dat die boot leeg moet zijn en dat ik daarom zoveel zwarte zijkant zie.

De toiletjuffrouw in Maastricht zit in een glazen hok en in de smalle opening staat een houten bakje en ook kost het nog ouderwets weinig: vijfendertig cent en de kaarsrechte mevrouw die uit het middelste toilet komt zegt bits in de richting van het glas:

'Het toiletpapier is op,' en ze smiest tegen ons: 'En daar betaal je dan vijfendertig cent voor.' Als ik m'n handen sta te wassen is het alweer opgelost.

'Niets aan de hand, alleen valt de rol soms niet goed,' zegt de toiletjuffrouw tegen mij en met haar hand maakt ze een rondje langs haar voorhoofd, de hand begint open en eindigt dicht.

'Inderdaad,' zeg ik, een echt praktische beheerster want naast beide wastafels hangt ook een blauwe keukendoek, het zullen er niet veel zijn die daar hun handen aan afdrogen maar elke bespaarde papieren handdoek is er één. Nog vijf minuten tijd en ik loop langs de trein en kijk overal naar binnen, een treinstel met oranje banken achter elkaar, verderop zal er nog wel zo'n gedeelte zijn want zo wil ik zitten en wel bij het raam en wel vooruit, bijna eindigt het perron en ik stap in, kruip bij het raam, bakkerij Coenegracht staat er op de knisperzak aan de andere kant van het gangpad waar zich een stel heeft geïnstalleerd met ook nog twee blikjes en de Volkskrant en Elle. Op de zitting naast me staat m'n rugzakje, ik eet een stukje Verkade nog van de heenweg, waarom moet ik zonodig eten? Omdat ik die reep nog heb? Het valt als felgekleurd plastic in mijn lichaam en ik gooi de andere vier stukjes in de prullenbak, laat het leeg blijven in mij. Je hebt me alleen

de botten gelaten, de heupbotten aan weerskanten en mijn ribben en daarbinnen wordt de adem door niets tegengehouden en om de heupen zit een strak gespannen huid en de knoppen van mijn borsten heb je tijdelijk versteend, buiten het raam trekt mijn land voorbij: effen en overzichtelijk, de bomen en huizen en het groen van de weilanden en de paaltjes rondom en de man die daar prikkeldraad aan vast maakt, alles groeit hier uit één plat vlak.

Van het stel hiernaast zit de man bij het gangpad en bij het raam zijn vrouw, wetenschap heeft hij in Sittard opgevouwen en leest nu al twee stations sport, ik ben er bijna en pak het papiertje van de stalling alvast, het rugzakje naast me verdwaalt in de oranje skai en staat ingezakt, voor een overnachting heb ik niet veel nodig en jij nog minder.

'De bagage,' zei je op de hotelkamer en haalde een tandenborstel uit je jaszak en het pakje condoms, 0743 is het nummer dat aan mijn fiets geplakt zit, ik rits het voorvakje weer dicht.